

De heiligen van Sichem

Ernest Claes

bron

Ernest Claes, *De heiligen van Sichem*. Met illustraties van Edgar Tijtgat. Wereldbibliotheek, Amsterdam 1932 (tweede druk)

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/clae004heil02_01/colofon.php

© 2017 dbnl / erven Ernest Claes

Aan den zeer Eerweerden Heer L. Kennes, pastoor van Sichem in Brabant

Nu ga ik U vertellen de schoone historie van de Heiligen van Sichem, dat de grootste Heiligen van 't Demerland zijn, en ik zal dat doen in simpel Vlaamsche woorden, zoodat iedereen het goed kan lezen en verstaan.

In den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes, Amen.

I

HEEL het jaar door staan de Heiligen van Sichem roerloos op hun eendere vaste plaats in de kerk. Ze veranderen nooit van outaar of pilaar, ze staan daar voor eeuwig, en blikken onverstoorbaar rustig elk naar één zelfde punt van de zoldering of de muren. Komt er een nieuwe pastoor te Sichem, met alle soort van plannen en veranderingen in zijn kop om de Sichenaars op een rappere manier zalig te maken, dan mag die wel in veel dingen zijn goesting doen. Hij mag de congregatie-meiskens verbieden te gaan dansen, wat ze toch doen, hij mag de kerkzangers stiller leeren zingen, hij mag de schoolbengels in hun bloote flikkers gaan weggagen als ze in de Dulp aan 't zwemmen zijn, en zelfs over de kermis preeken, zoo lang als hij zijn parochianen maar laat doen wat ze geerne doen. Maar van de Heiligen van Sichem moet hij zijn handen afhouden. Die staan boven de menschen, en ook boven de pastoors, die hebben daar alle ze leven gestaan waar ze nu staan, zijn vergroeid met hun plaats

en met de devotie van de Sichenaars, en we zouden bij ons niet meer thuis zijn in de kerk als we ze daar niet direct vonden bij het binnenkomen. Moest zoo 'n specie van nieuwe pastoor per eksempel Sint Rochus op de plaats zetten waar nu Sinte Filomena staat, langs den kant van den Demer, dan zouden die van de Kapellekensstraat en die van de Breesstraat den indruk kunnen krijgen of zij ook moesten verhuizen naar den anderen kant van het dorp.

Het is een schoone, oude kerk, die van Sichem. Het geschilderde raam achter den hoogen outaar is een van de oudste van 't land van Vlaanderen, heb ik altijd gehoord. De schilderijen die er hangen zijn zoo antiek dat de verf er afblot, en dat is altijd een goed teeken voor een schilderij. Het is een kerk zooals er nieverans langs den Demer een staat, en 't is plezant er naar de mis te gaan. De Sichenaars, die alles ván hun eigen en vóór hun eigen willen hebben, zouden het in een andere kerk moeilijk gewend worden. Ge leest er in uw kerkboek gelijk ge thuis de gazet zoudt lezen. Als mijnheer Pastoor aan 't preeken is, moet hij nooit de longen uit

zijn lijf schreeuwen om het de menschen aan het verstand te brengen, hij kan het op zijn gemak zeggen, alleman hoort het, en zelfs Tist Haas, die zoo doof is als een stoofpot, schijnt het dan te verstaan. Als de Paters komen missie preeken beginnen ze gemeenlijk, over de kwestie van Hel en Vagevuur, zoo hard te roepen dat ge hun eigen stem moeilijk kunt hooren. Het is precies of er eene op een groskes aan 't roffelen is, en die Paters kunnen dat ook bezwaarlijk anders, ze doen het overal zoo. Maar ze draaien gauw bij, en nemen een toon aan die beter bij onze kerk en de Sichenaars past. De orgel op het doksaal speelt altijd straf door, ze ronkt met één noot de heele kerk vol muziek, en dat ligt voor een groot paart aan de kerk zelf. Het is er altijd helder licht, op vijf meters afstand kunt ge een halven cent op den vloer zien liggen. Nieverans zijn er donkere hoeken of kanten, de zon kan er overal binnen, en voor het geloof en de devotie heeft dat zijn goeden kant.

En in dat klare licht staan daar de Heiligen van Sichem, ieder op zijn vaste plaats tegen een pilaar of tegen een muur. Het

is juist of ze in hun eigen vriendelijk lachen van kontement omdat ze in ónze kerk staan. Hun oogen blijven onveranderlijk gericht op dat één zelfde punt, naar omhoog, naar beneen, of recht vooruit, met een vasten, kalmen blik. Ge kunt zien dat die aan geen zorg of kommer meer moeten denken, en niets anders te doen hebben dan heilig te zijn. Met de jaren hebben ze ook in hun gezicht iets gekregen van 't volk van Sichein, iets ge weet niet wat, ge ziet het maar ge vindt er geen woorden voor. En als ge ze zoo beziet zoudt ge soms kunnen peizen dat ze daar een stuk van dien muur of dien pilaar met al hun attentie willen doorgronden en doorkijken, maar dat is niet waar. Ze staren naar iets dat veel verder en schoonder is dan de muren en de pilaren van de kerk, naar iets van Onzen Lieven Heer zelf, en waaraan ze genoeg hebben om in alle eeuwen der eeuwen naar te kijken, omdat het een deelke is van Gods almacht en glorie.

Och ja, ik weet het wel, op één na zijn het maar plaasteren Heiligen, de Heiligen van Sichein. De artisten zullen daar misschien niet zoo veel bijzonders aan vinden,

zoals ook onze Heiligen in artisten geen aardigheid zien. Die bekijken alleen den buitenkant, en van wat eeuw ze wel zijn, en door wie ze zijn gemaakt. Zóó stom zijn we te Sichem niet dat we daar ook geen oogen voor hebben. Maar wij zien toch eerst en vooral naar hun hert, en wat ze weerd zijn bij Onzen Lieven Heer. Of denkt ge misschien dat de Sichenaars meer devotie voor hunnen Sint Rochus zouden hebben als hij van zilver was? Of dat ze hun lachend Lievrouwke liever zouden zien als heure paternoster gemaakt was van bollekens goud? Als ze maar proper en schoon geverfd zijn, meer vragen we niet, en de Heiligen ook niet. En dat zijn ze. Op een pot verf min of meer komt het in Sichem niet aan, en even goed als ge zegt: al de kleuren van den regenboog, zoudt ge kunnen zeggen: al de kleuren van de Heiligen van Sichem.

Het is ook niet genoeg om een echte Heilige van Sichem te zijn, van daar in de kerk te staan zonder meer. Neen, daar zijn jaren, lange jaren voor van doen. Daar moeten twee of drie geslachten van menschen overheen zijn gegaan. Ze moeten

eerst den geest en de ziel van Sichem en de Sichenaars in zich hebben opgenomen, ze moeten één stuk geworden zijn met de kerk, en ge moet het aan hun gezicht kunnen zien dat ze alleen van Sichem zijn. Ze moeten al de menschen kennen die in de kerk komen, hun nooden en miseries, hun goede en slechte kanten. Als er in de octaaf van Allerzielen 's avonds iemand op zijn kloenken de kerk in komt voor 't Lof, nog vóór dat de lampen aan zijn, moeten de Heiligen aan het holle kletsen van die kloenken kunnen raden of het Piot van Janneke Kuipers, of Trees van Dertien-Vuisten, of de Bult van Katoke Koek is.

Zie, ge hebt daar nu de heilige Gerardus Majella. Er is zeker niemand in de wereld die zal ontkennen dat Gerardus een groote Heilige is. En toch, hij geraakt er bij ons niet in. Mijnheer Pastoor heeft met hem al op drie verschillende plaatsen in de kerk geprobeerd. Hij stond eerst op het zijkoor van Onze Lieve Vrouw, toen hij nog maar pas gelukzalig was en splinternieuw bij ons kwam. Maar Sint Jozef staat daar ook, en ge zult van de Sichenaars

toch niet verwachten dat ze hunnen Sint Jozef zouden voorbijzien om naar een nieuweling te kijken? Op aanraên van de nonnekens plaatste mijnheer Pastoor hem dan achter den eersten pilaar, vlak bij den preekstoel, langs den kant van de Kapellekensstraat. Ja maar, op die plek had alle ze leven Edeke van Janus zijn stoel staan gehad. Edeke was van die verandering zoo danig op zijn teen getrapt, dat hij zondags, toen hij in de kerk kwam voor de hoogmis, en daar Gerardus Majella op zijn plaats zag staan, er spannevoets van door getrokken is en twee zondagen achtereen niet in de mis is geweest. Dat woog hem wel op zijn konsjensie, de menschen klaptten er van, en op een achternoen trok Edeke naar de pastrij, en zegde tegen mijnheer Pastoor dat de Janussen van vader tot zoon daar altijd achter dien eersten pilaar hadden gezeten, en dat het geen manier van doen was daar nu den ‘nieven Hailige’ te zetten.

- ‘Ne mens kan begot zènen noam nog nie ut spreke,’ zei Edeke.
- ‘Joa moar, Edeke...’
- ‘Doar en es gien kwestie van joa moar,

ik vind da'k ik zoe goe zèn as ènen anderel' knapte hij kortaf, en ging dan terug naar 't veld.

En mijnheer Pastoor, die daarop geen achterdenken gehad had, en in zekeren zin toch ook moest rekening houden met Edeke van Janus en zijn familie, deed Gerardus Majella aan den anderen kant zetten, den Demerkant, en daar staat hij nu nog. De parochianen van over den Demer, van de statie, van de Worp, hebben hem daar zien staan, en ze hebben hem laten staan. Ze bezien hem wel met curiositeit en respekt, omdat een Heilige toch altijd een Heilige is, maar kwestie van devotie? - geen spierke. Kwestie van offeren? - een enkele cent of twee drie, een half solleke dat onder een karwiel gelegen heeft om te probeeren er een heel sol van te maken, en dat ze in den winkel of in de staminee geweigerd hebben omdat het er zoo vermookhalst uit ziet. Dat is in den offerblok van Gerardus gestoken door den eenen of anderen onnoozelaar voor wien het eender was bij wien hij offerde, in het gedacht dat het allemaal hetzelfde is. Ge hebt overal van die stom-

merikken die niet weten hoe ze hun geld moeten gebruiken.

Ja, ik vind dat jammer voor Gerardus Majella, maar ge moet toch de dingen zeggen zoals ze zijn.

Ik vroeg eens aan War de garde, na de hoogmis:

- 'Moar War, woaroan zaa dat toch kunne ligge da ze in Ziche zoe weinig devoose hemme veur Gerardus Majella?' War veegde met zijn vijf vingers over zijn moestas en dacht er over na.

- 'Ge wilt zegge de nieven Hailige, Nest?...' Gerardus heeft in Sichem langen tijd geen anderen naam gehad.

- 'Wel joa...'

Ik zag dat War daar niet geerne op antwoordde, hij wilde er zich afmaken met: 'We hemme dien ommes nie van doen in Ziche', maar toen ik dat weerlegde en bleef vragen, kwam het er opeens uit:

- 'Et es sjustekes ne sjuzewiet...'

- 'Joa moar, garde, Sint Jan Berchmans was toch oêk ne sjuzewiet!'

- 'Da's è verschil, diê was van dees kante, van Diest.'

- 'En poater Beckx dan, da was wel ne Zicheneer.'

- 'Doarveur zal èm oêk noeint nen hailige weurre... En wil ik oe me gedacht es hiêlegans zegge, Nest?'

- 'Wel?'

- 'Em es te joenk veur Ziche.'

Daarop ging War weg. Hij was precies half kwaad omdat ik hem daarover gesproken had.

En daar hebt ge Trezeke van Lisieux, dat nu toch wel een van de liefste nonnekens uit den hemel is, en sedert een koppel jaren overal volop in de mode, - wel, die pakt bij ons ook niet. Bij 't vrouwvolk gaat het nog al, die houden altijd meer van iets dat nieuw en mode is. Maar het een gezeid lijk 't ander, ge kunt toch moeilijk verlangen dat serieuze menschen van Sichem, lijk Peer Maes, Sooike Dores, Pok, Gielen Tuuês, daar op hun knieën zouden gaan zitten, en hun kop scheef houden, en dat voor een nonneke, en dan nog wel een Fransch nonneke. En zelfs de maseurkens van de meiskensschool, al hebben die wel wat meer pretentie gekregen sedert dat er een non tegen een

pilaar staat, zijn ook niet zoo scheutig met hun devotie, omdat Trezeke van een andere orde is dan zij.

Neen, ik kan niet zeggen dat Gerardus Majella en Trezeke van Lisieux in Sichem al heelegaar meetellen, dat zal nog wel komen, maar daarvoor zijn veel jaren noodig, en veel andere condities en voorwaarden.

Als ge nu in onze kerk binnenkomt, en ge gaat tot in het midden waar de stoelen van de nonnekens staan, dan ziet ge ze ineens allemaal.

Daar zijn er die staan langs den kant van de Vest en het Sichemsch veld, en daar zijn er die staan langs den kant van den Demer. Er is een klein verschil tusschen de twee. De Heiligen langs den kant van de Vest zijn precies meer partikelier Sichemsch. Ze kennen beter de menschen van de Kapellekensstraat, van de Breestraat en de Diestersche straat, omdat die altijd aan hunnen kant zitten. Ze hooren beter de geluiden van 't dorp, van de smis van Charel de smid, van de karren die naar 't veld rijden, en van de orgel in de Kapel-

lekensstraat als 't kermis is. Die langs den Demerkant zijn gewend aan ander volk, en andere klanken. 't Zijn die van rond de Kleine Molen, van de statie en van de Worp die daar 't meestpaart komen zitten. En de Heiligen aan die zijde hooren aldoor het heele jaar het brobbelen en ruischen van den Demer door de sluizen van de Grootte Molen, en het gekwekker van de kinderen in de nonnekensschool. Ieder Sichenaar blijft van ouder tot kind altijd aan zijn eigen kant, ze lezen op hun eigen manier, en geen wonder dat ge dat door den tijd van jaren ook aan de Heiligen ziet.

En zoo staat daar, aan den kant van de Vest, als nummer één: Sint Joris. Laat ze maar eens voor de pinnen komen, die van Everbeur en Scherpenheuvel, met hun beeldekens en kerkpostuurkens. Zoo een Sint Joris lijk wij hebben vindt ge nieverans langs den Demer. Hij staat boven op zijn eigen outaar, heelegansch uit hout gestoken, zwert van ouderdom, een echte schoone peerdensoldaat. Hij is over zijn peerd gebogen en steekt op den grond een leelijk beest dood, een draak. Ai! Ge ziet met

wat een fors hij zijn speer dweers door de pens van dat schrikkelijk monster heeft gedreven, de punt steekt zeker nog een eind in den grond. Aan den draak zijn bakkes, aan zijn vleermuisvleugels, aan het krullen van zijn steert kunt ge zien hoe Sint Joris het hem juist gelapt heeft waar hij het hebben moest. Die draak, dat is de Duvel, dat weten we wel, en daarom trekt Sint Joris zijn lans niet terug en houdt hem daar liggen zoo lang als Sicheem zal bestaan. Het peerd is een schoon struisch beest. Het staat met zijn achterwerk naar het hooge zijraam gekeerd, en van uit zijn smis kan Charel de smid de peerdeschoft en den opgeheven peerdepoot daar zien, en het is voor Charel alle ze leven een kuriositeit geweest wat voor soort hoefijzers dat peerd aan heeft.

Onder het beest is er een outaarschilderij. Wat daar op staat moet ge in de kerk zelf gaan zien, waar alles heiligheid is. Als ik er hier moest over vertellen zouden vreemden, die Sicheem niet kennen, er kunnen aanstoot in vinden. De twee Engelkens die er bij staan, met de krulle-kopkens, de vriendelijke gezichten en dat

zwert putteke op hun buikske, trekken op kinderen van Sichem, al is 't moeilijk te zeggen op wie.

Vlak voor den outaar van Sint Joris staan de bankskens van de schooljongens. Daar heb ik al mijn kinderjaren door iederen zondag onder de hoogmis gezeten, en er gekeken naar de schilderij met de twee Engelkens en naar Sint Joris er boven op. Met mijn klak in de handen en mijn gezicht omhoog heb ik er lang, lang zitten peizen aan den schoonen tijd toen er zoo'n dingen als draken en ridders nog bestonden, en me meer dan eens afgevraagd wat het wel zou zijn als dat peerd es ineens van den outaar afsprong en dweers door de kerk liep. Ik keek al zijlings naar de nonnekens waar het zeker zou tegen aanbotsen. Aan de twee drie kameraden rond mij vertelde ik de heele hoogmis lang de wonderlijkste geschiedenissen over Sint Joris, van wien ik niets wist. Meester Baekelandt, die naast den biechtstoel van den onderpastoor zat en het oog op ons hield, heeft met mij nooit veel last gehad. Het is Sint Joris uit onze kerk die mij in mijn kinderjaren goesting heeft doen

krijgen om ook peerdensoldaat te worden. Naast dien outaar, tegen den witten muur, staat Sint Eustachius. Hij is de patroon van Sichem, en de outaar vlak voor de nonnekens is eigenlijk van hem. Heel groot is Sint Eustachius niet, maar wat is dat een schoon beeldeke. In de eene hand houdt hij een groenen martelaarspalm, in de andere een lans, en daarmee ziet hij er zoo koerasjeus uit, juist of hij heeft er moeten voor vechten. 't Is geen wonder dat ze hem te Sichem als schutsheilige hebben gekozen. Met den palm alleen zou hij dat nooit geworden zijn. Hij heeft een straffen baard en moestas, een zwaren helm op zijn kop, een jaske met zilveren platen, een rooden mantel met gouden zoom, over zijn schouders met een blauw lint opgehouden, zijn knieën zijn bloot, en zijn botten zijn een beetje afgezakt lijk bij de jagers. Tegen zijn linkerbeen staat een hert met een kruiske tusschen zijn gewei, tegen zijn rechterbeen komt er een klein wit manneke uit den grond gekropen, en ik weet niet wat dit er komt bij doen. En weet ge waarom ze Sint Eustachius voor patroon van Sichem gekozen hebben?

Hij was kapitein van de Sichenaars, lang geleden, en toen de vijand op een zekeren keer de stad wilde innemen deed Sint Eustachius al de zaanpotten - ge weet wel, die groote Keulsche zaanpotten - op de Vest leggen, met de nopeing naar het veld. En de vijand meende dat het allemaal kanonnen waren, hij vloekte een keer of twee drie, en trok er toen van door. Daarom is hij onze patroon, en met de kleine kermis gaat zijn eigen processie uit over de Vest.

Naast hem, om den anderen hoek, staat Sint Rochus. Die twee passen bij mekander. Al is Sint Eustachius de patroon van Sichem, voor Sint Rochus hebben de Sichenaars toch een bijzondere vereering. Wat zou er met ons niet gebeurd zijn zonder hem, in den tijd van de cholera, toen de eerste processie naar zijn heiligdom te Binckom trok, waar we nu nog ieder jaar naartoe gaan! Zooals hij daar staat is Sint Rochus anders een heel kurieus manneke. Hij draagt lang haar, en een hoed met kleine randekens, zooals ge die somtijds in de Kempen nog wel dragen ziet. Zijn mantel ligt vol gouden bloemen,

... EN LAAT BEKANST ZIJN HEELE BIL ZIEN

zoo'n echte hemelmantel, die aantoont hoe rijk het er hierboven moet uitzien. Aan zijn langen staf hangt een beurzeke. Met de linkerhand heft hij zijn kleed omhoog en laat bekanst zijn heele bil zien, een beetje te veel, naar mijn gedacht. Er is daar een klein wondeke of zweerke op die bil. Zijn voeten steken los in zijn schoenen, zonder nestels. Tegen zijn linkerbeen zit een klein mislukt hondeke, met iets in zijn bakkes, een stuk brood of zijn tong, ge kunt het niet zien.

Sint Eustachius loert naar de schilderij aan den anderen kant van de kruisbeuk, waar ze mannen aan 't dood martelen zijn en de kinderen zoo maar aan de wolven geven, op een manier dat ge der van griezelt. Sint Rochus kijkt recht naar de nonnekens, en 't is precies of 't voor hen is dat hij zijn knie laat zien.

En nu staan we daar, op de koor van Sinte Barbara, voor de relikwiekast van Sint Victorious. Het is pater Beckx zaliger, de 'zwerte paus', die dat recht uit de katakomben van Rome naar zijn geboortedorp heeft gestuurd. Of ze ons daar kennen! Het is bekanst een klein kapelleke op zijn

eigen, met fijne staafkens en lattekens, kruiskens en krullekens, en op het verguldsel hebben ze niet gezien. Door het glas kunt ge de relikwieën zien liggen, stukskens been, een doodskop met nog eenige tanden er in, en een papier waarop geschreven staat dat het allemaal echt is. Die gouden kast is de groote glorie van Sichein, en noch in Everbeur noch in Scherpenheuvel, noch in Testelt of Diest, hebben ze iets dat daarmee kan vergeleken worden. Al doet Ons Lievrouwke bij de keerskatten en de Heibeurzen dan zooveel mirakelen, dat is nog alles niet.

Van Sinte Barbara zelf, die heelegaar in 't wit is en een wit toreke vasthoudt, kan ik niet veel zeggen, en ik weet ook niet waarvoor die in Sichein een eigen outaar heeft. Als het misschien is omdat er een Gilde van Sinte Barbara bestaat, waarvan alleen de getrouwde vrouwlie lid zijn, dan kan ik er nog minder van verstaan. Want als het 'Gul' is bij 't vrouwvolk, dan spant het er te Sichein. Koffiedrinken, rondtrekken, bijeenkomen op het stadhuis, bier, dansen, - we zullen maar zwijgen.
De

Gilde van Sint Sebastiaan, van de manslie, kan daar niet tegen op.

Sint Sebastiaan staat langs den kant van den Demer, boven op zijn eigen outaar. Het is daar wat donker, al is er wel een raam in de kruisbeuk. Hij houdt zijn boog en zijn pijl recht omhoog, om goed te laten zien waarmee hij in den hemel gekomen is. Hij moet een felle vent geweest zijn in zijn tijd, en ook soldaat, zooals Sint Eustachius, al ziet hij er minder vriendelijk uit. Hij kijkt met een strengen blik recht op de koppen van de schoolmeiskens die daar zondags op de bankskens zitten, en dat is ook van doen. Hij staat in een specie van nis, en vlak boven hem steekt er iemand, met een bol in zijn hand, zijn kop door een driehoek, om ook naar de schoolkinderen te loeren. Misschien is dat God de Vader, maar zeker ben ik er niet van. De Gilde van Sint Sebastiaan is, geloof ik, zoo oud als Sichem zelf, en hij zal daar ook wel altijd gestaan hebben.

Tegen den muur daarnaast staat Ons Lievrouwke van Lourdes. Ze is in 't wit, met een blauwen mantel, geen Kindeke Jezus, ze houdt haar lange handen tegen-

MOET HIJ EEN FELLE VENT GEWEEST ZIJN

een, en blikk naar de zoldering. Een schoon beeld, dat in de Meimaand in 't midden van de kerk wordt gezet, en dan moest ge daarrond de bloemen en de keersen zien, 's avonds in 't Lof. Maar ge kunt parmentig goed merken dat het een Fransch Lievrouwke is, heelemaal anders dan het oude Lievrouwke van Sichein, dat zoo moederlijk lacht op de menschen, met haar vriendelijk Kindeke op den arm en met den langen Rozenkrans. De Heilige Filomena staat op het hoekske, recht tegenover Kuiperke, den muziekmeester van de fanfare. Ze heeft een groen bloemig kleed aan, een langen rooden mantel waarvan ze den sleep op heuren arm draagt. Groot volk! Ze kijkt recht omhoog, en ze lacht in heur eigen met wat ze daar ziet. De Heilige Filomena vindt ge niet dikwijls aan onze kanten, we kennen niet veel van haar geschiedenis, en we weten ook niet waarvoor ze partikelier moet vereerd worden. Daarom heeft ze ook geen offerblok. Op de koor van Ons Lievrouwke staat vooraan Sint Jozef met het Kindeke Jezus. Het is niet van doen te zeggen dat Sint Jozef de liefste Heilige van ons dorp is.

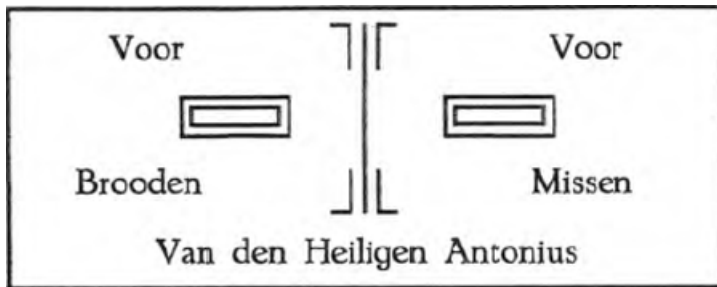
Dat kan ook niet anders, en het is niet meer dan recht. Zoals hij daar staat met zijn grijzen baard en naar het Kindeke Jezus neerkijkt, dat ook barrevoets is zoals hij, trekt hij een beetje op de oude vaders van Sichem, die veel zorg om hun kinderen hebben en zich afvragen wat er later van worden zal. Sint Jozef is de Heilige van al de ernstige mensen, die dingen te vragen hebben waar andere Heiligen minder voor geschikt zijn en waarvoor ge dicht bij God zelf moet staan. De kleuren van zijn mantel zijn afgegaan van ouderdom, en daaraan kunt ge zien dat hij ook maar een arme werkende mensch was zoals alle Sichenaars. Maar bewijst dat weer niet dat alle aardsche schoon afblot en vergaat lijk de verf op een deur? De rijke potters kunnen aan Sint Jozef een eksempel nemen, en zoo hoog als hij zullen ze 't in den hemel nooit brengen.

Ik heb u al gezegd waar de Heilige Gerardus Majella staat. Ik heb hem den laatsten keer nog eens goed gezien, en, fictief, de artist die zijn beeld gemaakt heeft kent zijn stiel niet. Zijn gezicht is veel te weemoëig voor Sichem, en te schoon ook.

Zijn ooren staan veel te laag. Hij heeft een paternoster in de hand, die wel lang genoeg is, maar geen kruiske heeft. Met het zwarte bebloemde Redemptoristenkleed is hij te deftig, en hij heeft schoenen aan terwijl het Kindeke Jezus neven hem barvoets is. Allô, wie doet er nu zoo iets! Moest Jan Noten hem gemaakt hebben, met Dorke Van Gossem voor de verf, me dunkt dat hij wat anders zou gelukt zijn.

Veel beter is Sint Antonius aan den anderen kant van den preekstoel. Sint Antonius, niet waar, dat is een Heilige die er bij ons ingegaan is van den eersten dag af. Waaraan dat lag zou 'k moeilijk kunnen zeggen, want in het karakter van de Sichenaars is er niets dat met zoo'n grooten Heilige iets gemeen heeft. Misschien door zijn schoone mirakelen? Misschien doordat Sint Antonius juist het kontrare is van een Sichenaar? Hij was de simpelheid zelve, een Sichenaar is de trotschte mensch van het heele Demerland, geerne schoon, stoeffen, blageeren, partikelier de meiskens. Sint Antonius al armoe en ontbering, aardsche vreugde bestond niet voor hem. Bij ons, pleziermakerij, dansen, vrijen

- (snotneuzen van zestien jaar asteblijft!) - kermis houden, keerskensprocessie, goed eten en drinken, dat is hun lang leven. Kwaad is dat niet, dat weet ik wel, daar wonen in ons parochie geen andere dan brave kristene menschen, de eene wat meer en de andere wat minder, maar het is toch het kontrare van Sint Antonius. Patersachtig zijn ze te Sichem nooit geweest. In ieder geval, Sint Antonius, met zijn bloote voeten, met zijn geschoren kopke en zijn kindeke Jezus op zijn kerkboek, heeft onder de Heiligen van Sichem een vaste positie gekregen. En dat kunt ge zien aan zijn offerblok. Daar zijn twee koperen gleufkens aan:

en die koperen gleufkens blinken als goud van almaartoe centen in te stoppen. Langs den kant van de Missen kunt ge uw heel

of half solleke in een stukske papier rollen, en daarop schrijven voor welke intentie gij het offert. Als er dan genoeg is voor een mis, zegt mijnheer Pastoor zondags op den preekstoel wanneer die in de week plaats heeft. Door die briefkens kent mijnheer Pastoor al de miseries van zijn parochianen. Ge vindt er van alles onder: *Dat ons witte veers goed zou kalveren. - Dat de zweer van ons Marieke zou genezen. - Dat onze Jan niet meer zoo zou drinken* (dat is op Janneke Tok, van zijn eigen vrouw). *- Dat ik tegen de kermis een lief zon krijgen....* De eene of andere stomme ezel van Diest of Scherpenheuvel zal daar misschien mee lachen, maar bewijst dat weer niet wat een braaf volk er in Sichem woont, en wat een vertrouwen ze in hun Heiligen hebben? En zal een meiske van Sichem heur jongen minder geerne zien omdat ze hem gekregen heeft van Sint Antonius? Zal ze daarom later een kindeke minder koopen?...

Is 't noodig dat ik nu nog spreek van de groote Heiligen die tegen de pilaren staan in de middenbeuk? Van Sint Pieter met zijn hemelsleutels, van Sint Augustinus

met zijn geleerd boek, van Sint Ambrosius met zijn gouden staf, en Sint Jan, en Sinte Catharina?... Die zijn zoo hoog en zoo heilig dat er absoluut niets over te zeggen valt. Dat zijn personaliteiten waarop de hemel zelf steunt, die hem aaneenhouden, en die men in alle kerken vindt. En zooveel pretentie hebben we bij ons niet om per eksempel te zeggen dat er aan Sint Pieter iets speciaal Sichemsch zou zijn.

En zoo staan ze daar dan, onze goede lieve Heiligen van Sichein, tegen de pilaren en tegen de muren, ieder op zijn vaste plaats in onze oude kerk. Staan ze daar, dag in en dag uit, zomer en winter, roerloos, en kijken naar de menschen die in de kerk komen, en naar de zon die door de ramen schijnt. En luisteren naar de stille gebeden van de Sicheinaren die voor hen hun nood en hun droef hert komen blootleggen. En ze hooren al de onveranderlijke geluiden en klanken van ons dorp, den rinkinkenden hamerslag van Charel de smid op zijn aambeeld, de hotsende karren die naar 't Sichemsch veld rijden, de stemmekens van de schoolkinderen,

en het ruischen van den Demer langs de Grootte Molen. En als de klokken van Everbeur en die van Scherpenheuvel, waar die twee hoogvereerde Lievrouwkes wonen, te gelijk aan 't luiden gaan, dan slingeren hun gouden klanken ineen vlak boven ons dorp, en de Heiligen in de kerk hooren dat, en knikken in hun eigen, omdat ze weten dat dit een hemelsche groet is voor dat allerschoonste Sichemsch Lievrouwke dat zoo moederlijk lacht op de menschen.

Zoo staan ze daar, onze goede Heiligen, dag in en dag uit, roerloos, en staren onverstoort rustig naar dat ééne punt van Gods almachtige Majesteit, waar ze in de eeuwen der eeuwen genoeg aan hebben.

II

MAAR eenmaal in het jaar verlaten de Heiligen van Sichem hun plaats. Het is zaterdag, en morgen gaat de processie uit. De vrouwlie van den koster, met nog andere, hebben in den voornoen de kerk gekuischt en geschuurd, heelder kuipen water uit den Demer zijn over den vloer gespoeld, de stoelkens zijn geschrobt, en alles blinkt van propereteit, zoodat zelfs Moeder Cent, van de nonnekens, er geen beenen kan in vinden. En in den achternoen komt de onderpastoor, met den koster, Pruiske en Mon Hoekkes, ze zetten leeren tegen de muren, ze heffen en dragen dat het zweet hun van het gezicht loopt, en een voor een komen de Heiligen dan in 't midden van de kerk te staan. Een heel werk, en prijkeleus er bij. Een Heilige pakt ge zoo maar niet vast gelijk ge dat met een gewoon postuurke van Napoleon zoudt doen. Daar is altijd een zeker respekt mee gemoeid, en dat maakt het werk niet lichter. Ze zijn daarbij nog breekbaar. Toen Mon Hoekkes op een keer dat hij

heel het gewicht van Sint Antonius op zijn schouders kreeg, per abuus vloekte: 'Gotfer!.... pakt hem vast of ik lig op mèn...' heeft mijnheer de onderpastoor hem een strenge replimande moeten geven. Als 't gedaan is zien ze alle vier zoo wit van de kalk als mulders, en mijnheer de onderpastoor trekt daarvoor ook zijn slechtsten toog aan. Natuurlijk, ze worden niet allemaal in 't midden van de kerk gezet. Wie zou der aan denken Sint Joris of Sint Sebastiaan zoo hoog van hun outaar af te halen, of de Heiligen in de middenbeuk van hun hooge pilaren. Dat kregen ze nog met geen tien man gedaan, daarvoor zouden stellingen en katrols van doen zijn, en ten andere, alle Heiligen zijn geen processie-heiligen, dat weet ge wel.

En als ze daar nu staan, in 't midden van de kerk, op een rij tusschen de stoelkens, van aan de groote deur onder het doksaal tot bekanst tegen de konomiebank, met het gezicht al naar den uitgang, zien ze der heelegansch anders uit. Het is of ze blinken van blijdschap omdat ze morgen mee in de processie mogen gaan.

Ze staan niet meer zoo wijd van 't volk af,

ze zijn meer gewoon menschen geworden. Den heelen nacht staan ze daar, rechtop in den donker, op de schragen en stellingen die er voor gemaakt zijn. Het is nu doodstil in de kerk. Daar kraakt van tijd tot tijd iets in een biechtstoel, of aan een outaar, daar loopt een rat over den zolder, daar krast een uil rond de galmgaten, en de gedempte verre tiktak van de kerkklok doet alsof er een mensch op zijn kloenken stillekens door de zijbeuken ging. Als het uur slaat op den toren klinkt ook het kleine uurbelleke op het hoogzaal mee, en tinkt een helderen toon door de donkere stilte. Charel de smid staat nog aan zijn smisvuur, en iederen keer dat hij aan den blaasbalg trekt en de vlam hoog opschiet, flikkert door de kerkramen, over de zoldering en tegen de rechtsche pilaren, een roode schijn. Op den hoogen outaar pinkt het Godslampeke, als het oog van God zelf, die over de koppen van zijn Heiligen heen ziet of alles in orde blijft. Als Charel de smid zijn smisdeur sluit, dan blijft er nog een tijdeke een flauw schijnsel hangen door het raam neven Sint Joris, van de herberg van Gielen Tuuês, waar Gielen

met Pessem, Sus de Peutter, en Jan Vlooi te kruisjassen zitten. De Heiligen hooren ten leste ook de deuren van Gielen toegaan, ze hooren de drie mannen op hun kloenken over de kassei stappen, en Jan Vlooi nog foeteren tegen Pessem omdat hij haarzak gedaan heeft, en dan is alles stil. Dan is er enkel nog het ruischen van het Demerwater door de sluizen van de Grootte Molen, het krassen van den uil, den doffen tiktak van de groote klok, dien ze in hun eigen meetellen.

Vooraan staat het blanke Kindeke Jezus, op zijn stroobusselke en zijn witte doeken, met zijn armkens open. Het is als een licht in den donker. Het wordt voorop gedragen, lijk het past. Sint Eustachius staat er achter, met zijn oogen op het ronde kopke voor hem, en hij schijnt stillekens in zijn eigen te zeggen: ‘Voor U, mijn goddelijk Kindeke, wil ik nog wel duzend keeren gemarteld worden!’ Dan volgen Sint Rochus, Barbara, Antonius, Gerardus, en wie nog allemaal, en dan de relikwiekast van Victorius, en dan Sint Jozef, en dan Ons Lievrouwke. Ons Lievrouwke staat wat hooger en dat komt heur toe.

Ting.... Ting.... Dat is nu al het heilig uur van middernacht.

Sint Eustachius draait zijn kop half om naar Sint Rochus en zegt:

- 'Ik ben kurieus voor morgen, Rochus!' Sint Rochus knikt.

- 'Als het maar goed weer is,' fluistert hij stillekens, en keert dan ook zijn kop om: 'Wat peist gij er van, Barbara?'

- 'Ik ben er gerust in, zegt Barbara, door het raam zie ik dat er geen wolken zijn... n'est-ce pas, Gérard?' Ze was indertijd bij nonnekens op pensioonaat geweest.

Gerardus Majella staat in heilige prakkezaties verdiept, hij schiet precies wakker en mompelt: '... et nubes pluant justum..' Hij was met zijn gedachten wijd weg.

Ting....

Het eerste uur van den grooten dag!

Sint Victorius klopt met een van zijn doodsbeenderen tegen het raamke van zijn relikwiekast, en ze hooren gedempt zijn blijde stem: 'Ik heb van den regen geen schrik in mijn kast!' Ze moeten er efkens mee lachen. Sint Rochus laat er zijn langen pelgrimsstaf bijna van vallen op den kop van Sint Eustachius.

Sint Antonius vraagt: ‘Hoe zal de parochie er wel uitzien... Ik zou nu al de huizen eens willen zien waar ze mij het meest vereeren.’

-‘Ik ken mijn klanten, zegt Eustachius, en ge zult zien hoe de gevels zullen blinken van Peer Weurst, de Platte, Jan Stiffe, als ik zal voorbijkomen.’ - ‘Bij Sooike Tummer en bij Bettes Kwaak, bij Wainke Sempels en bij de Dikke uit den Hoek, ligt het vol bloemen te mijner eere,’ zegt Sint Rochus. - ‘Voor mij...’ begint Sint Victorius, maar Sint Jozef, vlak achter hem, een beetje bang dat ze zouden gaan woorden krijgen, schudt zijn schoonen grijzen kop en zegt met een vaderlijken glimlach: ‘Kinderen, kinderen, laat dat allemaal maar aan Onzen Lieven Heer en de Sichenaars over.’ Dan drukt hij het handje van 't Kindeke Jezus nog wat vaster in zijn groote hand om te doen verstaan dat het voor niemand zoo schoon zal zijn in de straten van Sichem als voor hen twee, en achter zijn rug knikt Ons Lievrouwke heimelijk omdat ze er plezier in heeft. In heur breeden blauwen mantel trekt ze nu nog meer op een Sichemsche moeder met veel kinderen.

LANGS DEN RAND VAN DEN MARKENTOREN

Ting... Ting...

De uren schuiven vooruit, en ze tellen stil mee den tragen doffen tik... tak... tik... tak..., die boven het doksaal ieverans verborgen zit. Het is of er iemand zachtekens meestapt, op dezelfde plek altijd, iederen keer op een anderen voet: een... twee... een... twee... Maar het zijn de Heiligen zelf die zoo meetrappen van onpasjentigheid.

Ting...

Langs den hoogsten rand van den Markentoren glijdt een fletske bleek licht, het zeeft over de notenboomen van Wisse, over de olmen van de markt, en zoo recht naar het haantje van den toren. Gielen Tuuês komt in broek en hemd uit zijn deur en gaat staan pissen tegen zijn eigen gevel, want hij had 's avonds te veel bier gedronken. Terwijl hij zijn broek toeknoopt kijkt hij naar de lucht en naar de duiven op de nonnekensschool. Dan doet hij zijn blaffeturen open. Ge kunt nooit weten of niet de eene of andere klant in de vroegte...

En de Heiligen van Sichem staan in de schemerige kerk op een rechte rij achter

mekaar, roerloos, en wachten, en luisteren naar het slaan van Gielens blaffeturen, naar het mischen van den Demer aan de Grootte Molen, naar den tiktak van de klok. De musch, die achter den outaar van Sint Barbara nestelt, wordt wakker, en roept: pwirr... pwirr... pwirr...

De mannen en vrouwen die naar de vroegmis komen, vinden ze daar zoo staan. En zooals in den winter rond de stoof, schuiven ze nu wat meer naar den middengang om hun Heiligen beter te kunnen zien. Die weten dat. Ze trekken hun vriendelijkst gezicht, en schijnen gemoedelijk te willen zeggen: 'Kom maar wat dichterbij, wijle zijn ook van Sichein.' Ze kunnen nu hun vrienden en vereerders beter in de oogen en in 't hert zien, en daar is er geen een aan wien ze vandaag iets weigeren kunnen.

Straks is het hoogmis. Heel de kerk geurt van groensel en bloemen. Op het doksaal laten Nant van Geurres en Pessem, Smekke en Feelke van Belders, Evraar van de Post en Emmery van den koster, hun hoogste solos hooren. Op de koor en langs de kom-

muniebank zitten de maagdekens, de paterkens en misdienerkens in 't wit, in 't rood, in 't goud, zooveel dat ge ze niet tellen kunt. Dat befetteren de maseurkens allemaal. Mijnheer Pastoor doet de hoogmis met zijn schoonste gewaad aan, zingt nog valscher dan op andere zondagen, maar niemand hoort het. Als hij preekt is het niet zoo van: 'In dien tijd zegde Jezus tot zijne discipelen', dat de parochianen ook van buiten kennen en dat hij op gewone zondagen uit zijn eigen aframmelt, neen, het is dezen keer een sermoon waar dat de mannen met hun klak tusschen hun knieën naar luisteren zonder hun mond toe te doen. En als hij dan gezongen heeft van *Ite missa est*, en daarna in de sakristij nog aan 't een en 't ander frullen gaat, zet de processie zich in gang. De groote kerkdeur vliegt open, de klokken luiden met vollen zwier, de fanfare staat neven den uitgang gereed, wat verder de harmonie, en ze komen af. Vooraan de Rosse van Tiele met het kruis, en links en rechts een misdienerke met een keers. De schooljongens volgen op twee rijen, de meiskens daarachter, in hun beste zondagskleeren, properkens gewasschen

en gekamd, en al is hun haar wat bleek gebrand van de zon en van 't zwemmen, hun gezicht zoo bruin als een rogge-korst, het zijn toch schoone, geve kadeekens, de kinderen van Sichein. Tusschen de twee rijen dragen ze 't Kindeke Jezus, de vlag van Sint Jan Berchmans, die van de Heilige Kindsheid, en de jongens die mogen dragen kijken met een zekere kleineering naar de anderen die er maar simpel mogen langs loopen en op hun vingers lezen.

En moest ik nu alles willen vertellen wat er in onze processie gaat, van voor tot achter, och heere, ik schreef wel al het wit papier vol dat er in Sichein is. Van al de maagdekens met bloemtakken, met kussens, met plakATEN, met vlaggen en palmen en lelies, en die bloemen strooien, en die zingen, en die nog wat anders doen. Van den Heiligen Engelbewaarder, van Elisabeth, Cecilia, Catharina, Emmerantia, Dymfena, Filomena, Agnes, en waar halen de nonnekens ze toch allemaal! Van Sint Jozef en Victorius met zijn gezellen, en paterkens en martelaarkens, van Jezuske en Sint Janneke met het schaap, van Geloof, Hoop en Liefde, van de Gilde van Sint

Sebastiaan met hun eigen antiek postuurke, de Leopoldisten, de Bond van 't Heilig Hert, de Boerenbond, ieder met hun eigen drapoo.

En Ons Lievrouwke van Sichem dan.... och, och, wat vinden de nonnekens niet uit om Ons Lievrouwke in de hoogte te steken, boven de anderen. Van de Koningin van den Heiligen Rozenkrans tot de Koningin der Martelaren, het is er allemaal, met engelkens en maagdekens, met vaantjes en vlaggen, bloemen en kransen en palmen, en ol al die kleuren van kleerkens, mantels, sluiers en kronen. Het is te veel en te schoon, - ik zou er niet komen met al het wit papier van Sichem. En 't gaat zoo perfect in orde, niet te rap of niet te traag, iedere vlag, iedere groep, iedere Heilige juist waar ze zijn moeten en zooals het altijd geweestis. Wellopen Pruiske en Maseur Monica op en af langs de rijen om er regel en fatsoen in te houden, maar eigenlijk is dat niet van doen. Van 't muziek gaat de fanfare vooraan. Dat is de oudste sjosseteit, en zij mag het eerst spelen van aan 't kerkhof tot aan de eerste benedictie. De harmonie komt achter de Gilde

van Sint Sebastiaan, en achter Ons Lievrouwke, en zoo kunnen de twee sjosseteiten geen ruzie maken.

Een lange, lange stoet is het, bekaanst van aan de kerk tot aan het huis van Proke Vos. En als ze daar op den hoek van de markt rechts afslaan, kijken de schoolkinderen allen zijlings om, als ze geen dragers of misdienerkens zijn, wel te verstaan, om te zien hoe lang de processie is. De fanfaremuziek galmt er plechtig en luid door de hoge olmenkruinen van de markt, juist als de orgel in de kerk, onder de boomen is 't nu al zoele zachte schaduw, met een gouden lichtplek hier en daar, maar de processie zelf gaat in de zon. Wat blinkt nu al dat koper van de instrumenten, het zilver van de lanteerekens, het goud van maagdenkroontjes en gulden bloemen. Och heer toch!

Alle Sichenaars gaan mee in de processie, behalve degenen die niet meegaan. Want daar moeten er toch thuis blijven voor de koebeesten, voor het noeneten, en vooral om het huis te paleeren, bloemen over de straat te strooien, en keersen aan 't open raam te zetten tegen dat Ons-Heer voor-

bijkomt. Nu zitten ze achter het Kruisefiks en de brandende keersen, met bloemen links en rechts, ze loeren naar de groepen die voorbijgaan, en naar hun eigen Marieke of Jefke die er ook bij zijn, en lezen onzeveraders en wees-gegroeten.

En het is nu zoo stil gelijk of 't heele dorp één kerk was.

Boven alle koppen uit, gedragen op de kloeke schouders van jongens en mannen, trekken daar nu de Heiligen van Sichem door de straten. Dat is nu vandaag hun grootste gloriëdag, de dag van hun triomfantelijke belijdenis na eeuwen en tijden, altijd door. Hier weten ze dat alle aardsche macht, dat geld en goed, in het hert van de goede Sichenaars vandaag tot niet vergaan, om alleen nog naar hen op te zien, hun oude zekere vrienden, hun beschermers en helpers in allen nood.

Nooit staat Sint Eustachius zoo recht en zoo fiks op zijn blokske als vandaag, nooit houdt hij zijn lans zoo mannelijk in zijn vuist, een echte kapitein. Hij weet dat hij te Sichem wat meer is dan de anderen, dat hij aangesteld is om hier te helpen

waar het zijn moet, en dat ze van hem dan ook verwachten dat hij er goed uitziet. Door de ruit boven de deur van Proke Vos ziet hij de anderen achter zich aankomen, en die zien op hun toer degenen die nog op hen volgen. Sint Rochus en Barbara, Gerardus en Antonius, Victorius en Sint Jozef, staan ook even plechtig op hun draagbaar, processiezondagsch, en puur kontentement.

En nu gebeurt er iets dat de Sichenaars in de processie en langs de straat niet zien, maar de Heiligen wel. De menschen merken alleen den buitenkant van de heiligheid, de keerskens en de bloemen die in de vensters staan, de Heiligen merken ook den binnenkant. Ze zien de herten en de zielen van hun parochianen blinken en glanzen voor dengene onder hen dien zij het meest vereeren, een glans die door het heele huis straalt, als van goud en diamant. En zoo weten ze, de Heiligen, in welk hert, in welk huis, ieder van hen op een bijzonder plaatske staat. Zie maar eens hoe het huis van Victoor de Brand en Mieke Suiker schittert lijk een zon als Sint Antonius daar voorbijgaat! Dat zijn

ook zoo'n twee kristelijke, doorbrave menschen, waar niemand iets tegen heeft, en Sint Antonius is er nummer één. Gaat Victoor ginder niet achter het Heilig Sacrement, als kerkmeester, zoo ingetogen en zoo deftig in het zwert dat iedereen naar hem opziet? Gaat hij in de hoogmis zondags niet met de schaal rond zoo weerdig en voornaam dat de schooljongens nog koezer zitten voor hem dan voor Meester Baekelandt? Neen, de sekretaris, al heeft die zondags een witte klak op, kan er niet tegenaan.

En loert nu eens naar dat oude huis van Janssens, als Sint Rochus voorbijtrekt. 't Is als een vlam van vereering, recht naar den hemel, en uit het gouden hert boven de deur schieten precies vonken. Zou er één Sichenaar ooit gedacht hebben dat de Jan zoo'n speciaal devotie had voor Sint Rochus? Ze kunnen niet weten dat hij al dertig jaar lang aan Sint Rochus gevraagd heeft, meenens weet ge, om hem van de drupkens Hasselt af te brengen. 't Is waar, 't is niet gelukt, en misschien was het een abuus van Janssens dat aan Sint Rochus te vragen, hij had er niet over nagepeisd

ONS LIEVROUWKE VAN SICHEM

of die daar wel de goede patroon voor was, maar de intentie was er dan toch.

Zelfs als hij zijn denappelen op de markt aan 't drogen was kon Janssens in zijn hert daarvoor lezen. Goed dat niemand dat wist. En beziet me dat huis van Jef Joris als Sint Jozef voorbijkomt, en het huis van Mie Geerets als de witte Sinte Barbara in heur vensters blinkt - (Mie is een van de ergste van de Gul) - en al de andere huizen, van den kantonier, van Proke Vos, van Roos Baman, een voor een schieten ze in gloed voor hunnen Heilige, dat deze alleen zien en begrijpen kan, en opschrijft in zijn hert. En als Ons Lievrouwke van Sichem voorbijgaat, is er dan één huis dat niet is als een hoogoutaar van duzend brandende keersen? Is er dan een hert in Sichem dat niet is als een vuurtoren van licht en liefde? Ach! en zie ze lachen over de menschenkoppen, en in al de oogen die naar haar opzien, en was het niet dat ze op heur eenen arm heur Kindeke draagt, en met heur andere hand heuren rozenkrans moet vasthouden, ze zou zeker al de kleine kinderkens eens komen op hun kopke kloppen.

Het was in den tijd dat onze goede Pastoor Munte zaliger nog leefde, en hij moest eens naar Brussel voor een erfeniske van een oude matant die gestorven was. Het was niet veel, tweehonderd frank, maar allô, een Pastoor kan dat altijd goed gebruiken. Toen hij weerom naar de statie ging, kwam hij langs een winkel vol antikiteiten, hij bleef een moment staan, en ziet hij me daar niet, tusschen alle soort leelijke postuurkens van precies allemaal slecht vrouwvolk en duvels, een Heilige staan. Pastoor Munte was diep verontweerdigd. Was dat in Sichem geweest, hij had dat petikske van dien onkuischaard te stukken vaneen geslagen. Hij ging spannevoets binnen. ‘Wa kost den dié doar?’ vroeg hij, en wees op het beeld. - ‘Twiêhonderd frang,’ zei de vent op zijn Brusselsch. - ‘Doar-zè, en gèft èm moar herres!’ En Pastoor Munte legde zijn erfeniske op den toog, pakte zijn Heilige onder den arm, en trok naar de statie. Hij legde hem in 't rekske boven zijn kop, en las in zijn brevier. Achter Leuven zat hij alleen, hij nam het beeld uit het rek, zette het op de bank voor hem, en bekeek het eens goed.

Kurieus, hij kon hem niet thuis wijzen. Hij was van hout en bekanst pekzwert, hij had een kroontje op zijn kop lijk een graaf of een prins, hij had een harnas aan, een zweerd op zijn heup, een breeden mantel over zijn schouders, en op het voetblokske stond, bekanst niet te lezen: *S. Wenz*. Hij kon er niet wijs uit worden, zoo 'n naam van 'n Heilige had hij nooit gehoord, ook nooit in den almanak gezien. Potverdekke, peisde Pastoor Munte ineens, als 't maar een Heilige is. Maar ja wel, dat was toch aan alles te zien, vooral aan die gevouwen handen rond het kruiske.

Met den donker komt hij op de pastrij, en zijn meid vroeg direct:

- 'Awel, was 't veul?... Wat hedde geërfd?'

- 'Nen Hailige,' zei Pastoor Munte, en hij zette het beeldeke op de keukentafel en veegde zijn zweet af. De meid bekeek het met een schauw oog, het viel heur tegen, maar van een Pastoor als mijnheer Munte was alles te verwachten.

- 'Wat es da veur iêne?' vroeg ze na een moment.

- 'Nen hiële groête.... èh.... moar oan

dees kante es diê zoe goed nie gekend.... Gèf me es gauw wat ete.'

De meid trok zich wijder van dien zwerten Brusselschen Heilige niks aan, en Pastoor Munte die er in zijn pastrij geen weg mee wist, zette hem 's anderdaags in de kerk, in 't hoekske neven den outaar van Sinte Barbara. De koster, de misdieners, en nog anderen, zagen hem daar staan, ze vroegen er aan mijnheer Pastoor niet veel over, en deze sprak er nog minder van. En zoo stond daar die Onbekende, waarvan niemand den naam wist, en ze noemden hem kort en goed 'de zwerten Hailige'.

De Heiligen van Sichem hadden er Pastoor Munte op dien morgen zien mee in de kerk komen, ze hadden met attentie toegekeken, ze herkenden hem niet, en in hun eigen lachten ze er een beetje mee. Sinte Barbara vond het maar half goed dat hij zoo dicht bij haar stond.

Nu gebeurde het in een zeker jaar dat er een groot feest in onze kerk was, en al de Heiligen die maar ietwat konden mochten mee in de processie. Mijnheer Pastoor had zelfs den vreemden Heilige op een draagberrie gezet, en vier kleine pagadders van

de school droegen hem vooraan achter de Rosse van Tiele. Ge kunt wel peizen dat de Sichenaars naar dat vreemd beeld niet veel keken. De processie ging langzaam vooruit door de straten, en terwijl voor ieder van Sichems Heiligen de huizen een voor een schitterden van dat wondere geheimzinnige licht, voor Rochus en Eustachius, voor Gerardus en Barbara, was er nieverans ook maar een keersevlammeke te zien ter eere van den zwerte. De Heiligen zagen dat, en glimlachten een beetje medelijdend. Maar van daar achter uit het Hageland, alover Caggevin-Assent en Scherpenheuvel, was den avond te voren een woonwagen aangekomen, een armzalige krakende barak van Bohemers, die van uit hun ver land naar Vlaanderen waren gekomen omdat daar met pottefeeren en andere dingen gemakkelijker aan den kost te komen is. Het peerdeke zag er zoo scharminkelig uit als de wagen. Het wijf was zoo dik en breed dat ze zijlings moest uit den wagen wringen. De vent sikte toebak en zag een beetje scheel. De wagen zat vol kinderen. Ze hadden stil gehouden schuins tegenover Kuiperke. Ze zagen het vrouwvolk

de vuiligheid voor hun deur wegvegen, de kinderen met papierkens in hun haar loopen, en de vent zei tegen het wijf: 'Hier gaat morgen de processie uit.'

En toen 's anderdaags de processie langs daar voorbijtrok, hadden die twee arme sloebers van Bohemers, vóór op den rand van hun wagen, het Heilig Kindeke Jezus van Praag geplaatst, met wat roode en blauwe korenbloemekens, en ze zaten er met al hun kinderen achter te lezen.

En als nu de Heiligen van Sichem, met het muziek van de harmonie, hoog en plechtig de Breestraat in draaiden, en op den vreemden zwerten kollega voor hen met een kompasjeus glimlachske neerkeken, toen gebeurde er iets waar geen van hen zich ooit had aan verwacht.

Daar kwam opeens over dat vreemde beeld een groot wonderlijk licht. Het straalde hooger dan de huizen, over de velden, zoo geweldig en zoo schitterend dat de zon er niks bij was, - en wat zagen ze me daar opeens! Voor dat arm barakke-wagenske, met het Kindeke Jezus van Praag en de Bohemers, trok de vreemde Heilige plotseling zijn zwaard uit de scheede, hij

stak het hoog boven zijn kop als een vlam van hemelsch vuur dat de vonken tegen de huizen ketsten, zooals alleen prins en koning dat zouden kunnen, en met een groot gebaar, als een echte generaal, zoodat het als een weerlicht over de straat flikkerde, salueerde hij naar het arme wagenske... en daar, daar zagen de Heiligen van Siche dat het Kindeke Jezus van Praag in hoogst eigen persoon, met zijn twee handekens groette, en lachte, dat het barakske als het aardsch paradijs zoo schoon was, en ze hoorden een zang en een muziek van wel honderdduzend Engelen.

En toen begrepen ze opeens, de Heiligen van Siche, dat die Onbekende de groote Sint Wenceslaus zelf was, de heilige Koning van Bohemenland, die in den hemel zoo dicht bij Onzen Lieven Heen stond, en ze lachten nu niet meer, en ze bogen in deemoed het hoofd voorbij het Kindeke Jezus van Praag.

Alleen Sint Jozef wist er alles van, en had er heimelijk plezier in.

Stil nu!

Dat zijn de kerkzangers, met zwarte hand-

schoenen aan. Stil nu, daar is Ons-Heer. Vroom en traagzaam stapt mijnheer Pastoor onder het roode baldekijn en houdt hoog in zijn handen de heilige monstrans. De hoogheilige witte Hostie gaat door de straten van Sichem, onder ieders oog, het Vleesch en Bloed van Onzen Heere Jezus Christus. Niet om als laatste troost naar een stervende te gaan dezen keer, maar in een zegetocht, als een almachtige Koning, als een liefdevolle Vader omringd van zijn kinderen. Glorieuzer dan de zon zelf schittert het Allerheiligste over de straten en de huizen, over de Heiligen en de Engelengroepen, want van daar is het toch dat zij al dien glans en wijding krijgen, zonder dat was het toch al maar ijdel vertoon en nietigheid. De fanfare heeft haar processiemarche uitgespeeld, het belleke rinkelt, en de stem van Feelke van Belders klinkt opeens door de stilte: *Pange lingua gloriosa, Corporis mysterium....* De vier mannen dragen het baldekijn gelijk of het de wereld is die ze boven den grond heffen. Pontanes houdt zijn kop zoo recht als was het het Heilig Sacrament zelve. Daarachter stappen, ieder met een lanteereke, de burge-

meester met de leden van den gemeenteraad en van den kerkeraad, Victoor de Brand, Peer Witte, Rikus van de Grune en Sus Baas. En elkendeen langs den weg zet zijn knie op den grond. Ze durven niet opzien naar de gouden monstrans, naar de blanke Hostie die langs hen gaat.

En als aan het rustoutaar, in de poort van den raêmaker, mijnheer Pastoor de blauwe wierook in de lucht doet kringelen, hoor! daar blazen de trompetten, en vier meiskens, Leontieneke van den postmeester, Klariske van den garde, Pridanske van Reeke van Belders en Marieke van Fernandes, zingen: *Tantum ergo Sacramentum, Veneremur cernui....* Hun stemmen zijn wel een beetje dun in de ijle lucht, maar het is er zoo stil, zoo plechtig, op die groote markt van Sichem, met die eeuwenoude gevels en de ronde kruinen van de olmen, dat ge ternauwernood uw neus durft snuiten. De Heiligen staan tusschen hun volk, op de witte tafelkens rondom, met hun gezicht naar den outaar gekeerd, en juist zooals bij de andere Sichenaars staat op hun wezen de vreugde en de eerbied te lezen.

En, Sichenaars, valt nu allemaal op uw

knieën, en buigt uw nekken naar den grond. Want Degene die daar door de handen van mijnheer Pastoor in een zegenend kruisgebaar boven u rijst, dat is Degene dien ge allemaal, groot en klein, van doen hebt, iederen dag en ieder uur, zonder wien dat ge niks zijt of niks kunt, zonder wien er geen Sichem zou bestaan. Buigt uw trotsche nekken, Sichenaars, en slaat op uw hert, en belooft dat ge nooit ofte nooit geen kwaad meer zult doen zoo lang als ge leeft. En is uw broek aan de knie wat vuil van op den grond te knielen, dat is geen erg, dat maakt vandaag geen plekken. Drie keeren heeft het belleke gerinkeld, mijnheer Pastoor staat weer onder het baldekijn, de jongens en de mannen hebben de Heiligen weer op hun schouder genomen, de harmonie speelt haar marche, en ze trekken verder. Ze gaan door de Diestersche straat langs Creten, Do Nuyts en Wainke Sempels, door de Breestraat langs den sekretaris, Sooike Tummer en Febber, en als ze het huis van Teunneke en Kuiperke voorbij zijn, ligt daar links het korenveld achter dat arme krot van Driske de Mannemaker, en voor hen het kapelleke

van de Heilige Moeder Anna en de steenweg naar Scherpenheuvel.

En de Heiligen van Sichem glorieeren hoog boven de koppen langs de huizen en de menschen, als de voorwacht van Ons-Heer die achteraan komt. En geen van hen is er die vandaag in den hemel niet zijn best doet om voor de Sichenaars al te verkrijgen wat hij kan.

Die weten dat. Ze gaan mee, al wie maar kan, omdat dit hun zuiverste daad is van het jaar, omdat ze van vader tot zoon dat hebben gedaan honderden jaren achtereen, omdat ze allemaal van de eerewacht willen zijn van hunne Heiligen. Gelijk daar ginder hun kleine mannen, de Katter, Floere, Pol van Voske, Sja van Nijn, Marcel van Sus Baas, en anderen, Sint Eustachius en Sint Rochus dragen, zoo hebben zij die gedragen in hun jonge jaren. Het zijn hun groote zonen die nu de kast van Victorius op hun schouders laten rusten, het zijn hun dochters die Ons Lievrouwke van Sichem met zoo 'n voorzichtige stapkens laten voortschuiven.

Zie ze daar gaan, achter het baldekijn en achter War en Nest de gardes, blootskop,

den paternoster in de hand, Fernandes van Toinkes, Pok, Warke Diest, Piêke Saas, Edeke van Janus, Sus Petaing, Janneke Paapes, Mot, Tepele, Poef, Janneke Tok, Jan Smalle, Pummel, Van Mal, Persesse, Jakke Daad, Nand Vos, en wie weet ik nog allemaal, ik zou heel Sichem moeten opnoemen.

Bidt voor hen, Heiligen van Sichem.

Bidt voor ons allemaal, voor de ouden en voor de jongen, voor de dooden en de levenden. Bidt voor de moeders van Sichem die de kleine kinderkens moeten baren, en voor de vaders die zoo hard moeten werken voor het dagelijksch brood. Bidt voor de peerden die de ploeg door het Sichemsch veld trekken, en voor de koeien die in 't broek staan te weien. Bidt voor de jongens en vooral voor de meiskens, - och heere ja, al is er al eens een die een kindeke krijgt voor dat ze getrouwd is, ze is daarom de slechtste niet, en ge verstaat, met al die kermessen en al dat hooge koren langs de Vest!... Bidt voor die van de Kapellekensstraat, en die van de Breststraat, voor die van de statie en van de Worp, voor Peer Maes en Sooike

Dores, voor Victor Huybrechts en Meester Baekelandt, die stillekensaan oud worden,
- bidt voor allemaal. En....

....Ook voor mij, arm schrijverke van Vlaanderen, om al 't kwaad dat ik gedaan heb en om 't kwaad dat ik later nog wel zal doen.

En, goede Heiligen van Sichem, geeft ons vrede en liefde in ons hert, dat we nooit geen ruzie ondereen zouden maken, want dat hebben we in Sichem met die twee fanfares allegaar groot van doen.

En nu kan het wel zijn dat Onze Lieve Heer onder al de menschen van Sichem er hier en daar eene kent met verborgen kwaad in zijn verstokt hert, eene vol slechtigheid waaraan geen zalf te strijken is, - het kan zijn....

Maar ik, ik ken er zoo geen, geen een, en pertang ik ken het volk van Sichem bekanst zoo goed als Onze Lieve Heer.

Sichem, op Halfoogstdag, 1930.